

ПРОСОДИЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ВІДМОВИ, ВИРАЖЕНОЇ МОДАЛЬНИМ ДІЄСЛОВОМ CAN'T

Сокирська О.С.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»
olga_sokyrskaya@mail.ru

On the basis of the analysis of lexico-grammatical and intonation means' interaction the author outlines the role of the modal verb "can" in formation and perception of the refusal utterance's meaning. As a result of auditory analysis the author establishes a set of intonation components participating in the expression of refusal utterances by the speakers of different sociocultural levels in different situations and due to different reasons.

Key words: *English dialogue speech, refusal utterance, interpersonal communication, modal verb "can", intonation means, auditory analysis.*

У зв'язку з невідпинним ростом міжкультурної комунікації особлива увага лінгвістів приділяється дослідженню різних аспектів функціонування діалогічного мовлення. Одним з актуальних питань залишається вивчення впливу мовних засобів на актуалізацію смислу висловлення відмови в різних комунікативних ситуаціях.

Тому метою цієї праці є встановлення закономірностей взаємодії лексико-граматичних та інтонаційних засобів вираження англійських висловлень відмови, актуалізованих мовцями різних соціокультурних рівнів.

Результати експериментального пошуку засвідчили, що одним з найчастотніших засобів вираження відмови постає модальне дієслово *can*, яке, залежно від причини породження відмови, може вживатися і з заперечною часткою *not*, і самостійно, наприклад:

1) "I *can't*,[§] really. || "I *would sooner not*. || I have a ↑lot of work to do." ||
[4, с. 21].

2) "Well, how about bike riding? I'm going bike riding on Friday."

"I *can't*. || My *bike needs new tires*" [1, с. 62].

3) SIR ROBERT CHILTERN: My dear Arthur, you are not going? Do stop a little!

LORD GORING: A*ffraid I can't, thanks*. || I have promised to look in at the Hartlocks'. I believe they have got a mauve Hungarian band that plays mauve Hungarian music [3, с. 24].

4) MABEL CHILTERN. *Oh! I hope you are not going to leave me all alone with Lord Goring? Especially at such an early hour in the day.*

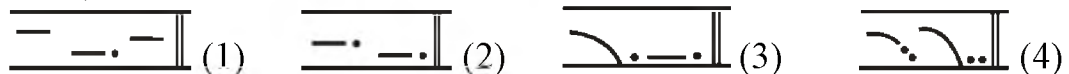
LORD CAVERSHAM: *"I am a¹fraid² I can't take him with me³ to Downing Street. It is not the Prime Minister's day for seeing the unemployed [3, с. 74].*

З наведених прикладів видно, що семантичним центром актуалізації відмови є модальне дієслово *can*. Більш детальний розгляд участі лексико-граматичних і просодичних засобів вираження відмови засвідчує їхню односпрямовану взаємодію. При цьому просодичні засоби виконують інтенсифікуючу функцію, акцентуючи значення модального дієслова наголосом або ядерним тоном, підвищенням гучності його вимовляння, пролонгацією голосного, а повне або часткове наголошення модального дієслова та актуалізація на ньому спадного ядерного тону зі збільшеною швидкістю зміни напрямку руху підвищує рівень його емоційно-прагматичного потенціалу.

Прикладом інтонаційного оформлення висловлення відмови з уживанням модального дієслова *can't*, може слугувати наступний фрагмент:

"What's the You-Know-What in vault seven hundred and thirteen?" Harry asked.

¹Can't tell yeh →that, (1) *said Hagrid mysteriously. ²Very→secret.* || (2) *Hogwarts business.* || (3) *Dumbledore's trusted me.*" || (4). [2, с. 57].

За рахунок односпрямованої дії лексико-граматичних і просодичних засобів реалізації відмови вона кваліфікується як експліцитно категорична із середнім рівнем емоційно-прагматичного потенціалу. На лексичному рівні вираження остаточної відмови через неприйнятність обговорення цього питання передається вживанням заперечної форми модального дієслова *can't*, а також прикметником *→secret*, інтенсифікованим прислівником *very*. Як видно з інтонограм, безапеляційність відмови також підсилюється на просодичному рівні взаємодією таких інтонаційних параметрів: відсутністю передтакту в усіх чотирьох інтоногрупах; середньопідвищеним рівнем початку, окрім другої синтагми (*Very →secret*), яка починається з низького рівня та набуває просодичного виділення за рахунок тонального контрасту з суміжними інтоногрупами; низьким рівнем завершення, за винятком першої синтагми (*Can't tell yeh →that*).

Відмова сприймається як чітка й беззаперечна за рахунок її оформлення правильним ритмом та помірним темпом з переходом на повільний у другій і

третій інтоногрупах, а також наголошенням кожного слова в усіх синтагмах. Про наростання емоційного збудження, свідчить зміна тонального діапазону від вузького в перших двох інтоногрупах до розширеного та широкого наприкінці висловлення на тлі поступового приглушення гучності, що сигналізує про неможливість задоволення питання співрозмовника.

Результати аналізу особливостей просодичного оформлення модальних дієслів в англійських висловленнях відмови дозволяють зробити висновок, що вони не лише слугують однозначному вираженню причини відмови – "не можу", але й передають емоційний стан мовця та його ставлення до комунікативної ситуації.

Література

1. Baker A. Pronunciation Pairs: an Introduction to the Sounds of English / Ann Baker. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 192 p.
2. Rowling J. K. Harry Potter and the Philosopher's Stone / J. K. Rowling [Electronic Resource] // Scholastic. — 1999. — Access Mode : <http://thesis.umd.ac.id/datapubliknonthesis/EBOOK124.pdf>.
3. Wilde O. An ideal husband / Oscar Wilde. — L. : Dover Thrift Editions, 2000. — 96 p.
4. Wilde O. The Picture of Dorian Gray [Electronic Resource] / Oscar Wilde // Planet Monk Books. — 2013. — Access Mode <http://books.planetmonk.com/>.